

Vår livsfråga i nytt ljus

Försvarsdebatten i Sverige har varit hämmad och oklar på grund av att den militära sakkunskapen måst väja inför de utrikespolitiska problemen. Överbefälhavaren och andra representanter för försvarsmakten har snuddat vid de avgörande frågorna, men inte gått in på dem. I deras framställningar och uttalanden har två synpunkter ständigt betonats: å ena sidan den oerhörda risken för att Sverige skall bli indraget i ett eventuellt storkrig, å andra sidan omöjligheten att trygga Sveriges självständighet utan hjälp

utifrån. I vad mån kan säkerhet vinnas genom ett avtal som tillförsäkrar Sverige sådan hjälp? Vilken är skillnaden i effektivitet mellan en hjälp som är på förhand avtalad och en improviserad aktion till vårt stöd? På dessa och andra frågor har militären däremot i sin självfallna bundenhet av statsmakternas direktiv inte kunnat ingå. Det är ingen överdrift att påstå att av detta skäl hela raden av försvarsutlåtanden kommit att förbigå det mest centrala, de har stannat på tröskeln till en realdiskussion.

Utrikesdebatten har lidit av samma begränsning. Skälen mot en samverkan har framförts i lufttom rum, det har varit uteslutet att allsidigt bedöma deras bärighet, därför att de militära synpunkterna icke blivit preciserade. Man har sagt att vi får hjälp utifrån, oberoende av varje avtal — men kärnfrågan, om en sådan hjälp har tillnärmelsevis samma värde som en planlagd hjälp, har inte besvarats. Man har sagt det rakt motsatta — att en hjälp utifrån är osannolik —, men icke diskuterat i vad mån en planläggning på förhand genom sin rent militära betydelse kan förändra detta förhållande. I den lucka som sålunda uppstått mellan försvars- och utrikesdebatt har de tomma fraserna kunnat frodas; det mesta som sagts i ämnet har varit banaliteter av den art som tjänar som skygg-lappar mot verkligheten.

De märkliga militära artiklar som Dagens Nyheter under de senaste dagarna haft glädjen att publicera utgör ett första försök att fylla tomrummet och att därmed möjliggöra en samordning och en fördjupning av försvars- och utrikesdebatt. De raserar omedelbart en rad omhuldade, men oklara eller ohållbara föreställningar och ger ny belysning åt omstridda frågor. Hädanefter bör debatten rimligen kunna få en ny prägel av saklighet och allvar; ekvationen har hyfsats. Det gäller vår livsfråga: det är allas skyldighet att söka nå ett på insikt grundat omdöme.

Det mest uppenbart väsentliga resultat som författaren till dessa artiklar kommer fram till är att en avtalad och planerad hjälpaktion blir ojämförligt snabbare än en improviserad. Om icke förberedelser vidtagits kan flyghjälp nå Sverige tidigast efter 4—5 veckor, vad USA beträffar troligen först efter 8—9 veckor. Föreligger åter en överenskommelse, kan vi tänkas få militärt stöd efter någon vecka. Betydelsen av denna tidsskillnad behöver knappast understrykas. Det är tillräckligt att erinra om att Sverige sannolikt icke skulle kunna hålla stånd under den tidrymd som en icke förberedd hjälpaktion skulle kräva — hjälpen skulle i ordets mest egentliga mening komma för sent.

Denna synpunkt är likväl icke den

enda, kanske icke ens den viktigaste. En överenskommelse skulle göra det möjligt att effektivisera det svenska försvaret — särskilt genom att vi finge tillgång till nya uppfinningar och ny utrustning — och att stegra värdet av en hjälpaktion genom samordning på skilda områden. Inför ett angreppshot skulle alltså både Sverige och dess tilltänkta hjälpare stå vida starkare än om inga förberedelser skett. Vi skulle ensamma kunna hålla stånd längre, vi skulle få hjälp fortare, och den hjälp vi finge bleve av högre kvalitet — det är resonemanget i kortaste sammanfattning.

Något vid sidan av den militärtekniska redogörelsen faller en tankegång som också förtjänar det största beaktande. Om icke hjälp på förhand är avtalad och planlagd, blir det utomordentligt svårt för en eventuell hjälpare att ge oss undsättning. Vederbörande stormakter måste då planera en aktion i Sverige som en invasion, de vet att hjälpen, även om den mottas med glädje, blir relativt ineffektiv, och de blir därför benägna att insätta sina krafter på annat håll. "Om inga förberedelser gjorts måste en hjälpaktion i Sverige alltid te sig betydligt mera krävande och riskfylld än om förberedelser vidtagits. Det är då antagligt att disponibla styrkor binds för andra mera vinstgivande krigsskådeplatser. Om däremot kontakt tagits i fredstid... kan man våga att i sin krigsplanläggning från början inordna en stödaktion. Genom en gynnsam överenskommelse i fredstid skulle vi för vår del vinna att vi själva visste att vi kunde räkna med stöd, att hjälpen kunde komma fortare och att målsättningen för vår egen krigsmakt kunde ges rimliga proportioner."

För dagen skall till dessa artiklar endast fogas ytterligare två reflexioner. En överenskommelse om samverkan möjliggör en effektivisering av vårt försvar, som består i koncentration till vissa områden i motsats till andra, men den kan icke tas som intäkt till ett försvagande av försvaret. Av yttersta vikt för att vi skall kunna få löfte om hjälp och för att denna hjälp i ett krig skall vara verksam är att vårt eget försvar är starkt nog att bli en väsentlig faktor i kraftmätningen.

I de diskuterade artiklarna talas om samverkan i händelse av krig. Men det kan icke nog starkt betonas att värdet av en planerad samverkan enligt allas mening skall framträda däri att något krig inte kommer till stånd. Då planerna på samverkan kritiseras såsom farliga ur fredens synpunkt gör man sig skyldig till samma tanklöshet som de försvarsnihilister vilka för några årtionden sedan såg krigets orsak i försvaret. Samverkan liksom försvar är till för att avskräcka från angrepp och därmed trygga freden.